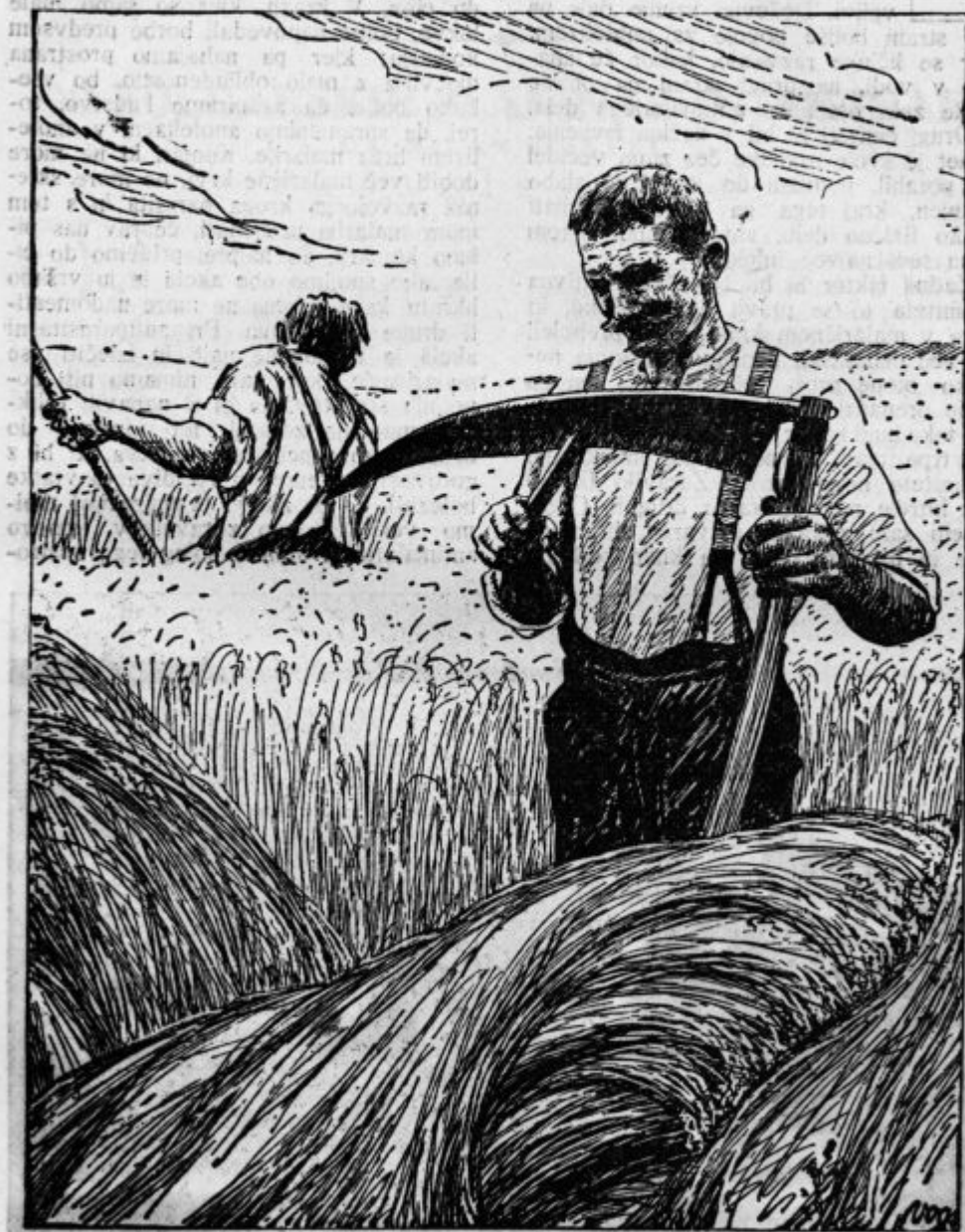

ŽIVLJENJE IN SVET

TEDENSKA REVIIJA — PRILOGA PONEDELJSKEGA JUTRA

ST. 6 V LJUBLJANI, 8. AVGUSTA 1936.

KNJIGA 20

AVG. KOZE

POLETNA MELODIJA

POLETNA MELODIJA

M A L A R I J A

DR. MAKS KREMŽAR

N A D A L J E V A N J E

Prej sem omenil sodbo nekaterih znanstvenikov, da kozmični vplivi oblikujejo malarično krivuljo. Poleg tega pa imajo važno vlogo tudi krajevni vplivi. Deževno vreme daje na eni strani boljše pogoje za anofelizem, ker se ličinke razvijajo, kakor že znano, v vodi, na drugi strani pa obilne vode zelo otežujejo antimalarična dela.

Drugi činitelj bi bil v načinu življenja. Kmet je svoje pridelke čez zimo večidel že porabil, pomladi do jeseni je slabo hranjen, kraj tega pa mora opravljati težko fizično delo, zato imamo v tem času tudi največ infekcij.

Zadnji faktor bi bil biološki, relativna imuniteta to se pravi, da domačini, ki žive v malaričnem kraju in so preboleli že več malaričnih napadov, sčasoma nekako otope protj tej infekciji; mnogo lažje prenašajo infekcijo, napadi tudj niso tako hudi kakor pri doseljencih; odrasli trpe manj ravno zaradi imenovane imunitete nego otroci. Zdravilo (kinin) jim hitreje pomaga kakor drugim, Organizem sam zbira in ustvarja obrambne sile in pri tem poslu ga kinin podpira.

Za katero vrsto antimalarične akcije se bomo odločili, ali za antiparazitarno ali za antiarvno, je odvisno od krajevnih pogojev, kjer smo zasnovali akcijo. Najboljša je ona, ki nas najprej privede do cilja. V krajih, kjer so samo male lokve, bomo napovedali borbo predvsem komarju; kjer pa nahajamo prostrana močvirja z malo obljudenostjo, bo vsekako bolje, da asaniramo ljudstvo, torej, da spremenimo anofelizem v anofelizem brez malarije. Komar, ki ne more dobiti več malarične krvi, ne more skleniti razvojnega kroga parazita in s tem mora malarija prenehati, čeprav nas pikajo komarji. Še najprej pridemo do cilja, ako spojimo obe akciji in ju vršimo hkratu, kajti nobena ne more nadomestiti druge popolnoma. Pri antiparazitarni akciji je nemogoče najti in izlečiti vse malaričarje, ker zato nimamo niti dovoljnih sredstev, da bi si nabavili tolikšno množino zdravil, niti nimamo do danes tako uspešnega sredstva, ki bi z gotovostjo preprečilo recidive (povratke bolezni). Za to akcijo (kininizacijo) rabimo veliko število zdravnikov, mnogo antimalaričnih stanic, poleg tega nestro-

DOZIVLJAJ NA POČITNICAH

kovno osebje, ki ni nikdar absolutno zanesljivo in znatno obremenjuje proračunsko postavko. Bolniki, deloma, ker nimajo časa, deloma iz malomarnosti, ne prihajajo točno v stanice, zato jih je treba obiskovati, navadno vsakih 15 dni. Zberejo se ob dogovorjenem času in na dogovorjenem kraju k pregledu, kjer prejmejo tudi potrebno zdravljenje.

Isto velja za antilarvno akcijo, ker nam nikoli ne bo uspelo, da bi popo-

ma zatrlj komarja. Kljub naši še tako intenzivni borbi bo našel anofeles še vedno priliko in primeren prostor, kjer bo odložil svoja jajčeca.

Raztresena selišča, vremenske neprilike so velika ovira antimalaričnim akcijam.

Potem, ko sem podal nekako splošno sliko protimalarične borbe, preidem na posamezne vrste te borbe.

D A L J E

PO BOLGARSKIH PLANINAH IN DOLINAH

DR. MILAN SIJANEC

N A D A L J E V A N J E

Od prvega jezera se začenja pot takoj vzpenjati kvišku. Za tem jezerom zagledamo kmalu drugo, tretje, četrto (vseh je menda 7) in ne vemo, katero je lepše! To niso samo ribniki, prava gorska jezera so, globoka in temno zelena. S svojim tihim mirom te očarajo. Vabijo te, da sedeš na njihovo obrežje in se spočiješ. V meni so zapustila neizbrisen, lep spomin.

V serpentinah in zavojih se po udobni stezi med granitnimi skalami približamo severni steni Musale, ki strmo pada proti poslednjemu, najvišjemu jezeru, imenovanemu Ledeno jezero (Buzligjol) v višini 2779 m. Tačas ni bilo zamrznjeno, le ob kraju so še bile videti ledene plošče. Nedaleč od jezera, tik ob poti stoji solidno, iz kamna zgrajeno zavetišče, ki služi v prvi vrsti zimskim turistom.

Še kakšne tri četrt ure po največji strmini — in na vrhu smo. Na najvišjem vrhu Balkana, ki smo ga zavojevali brez težave! Ta vrh pa je obljuden: na njem je meteorološka opazovalnica (»nabljudateljica«), ki jo poleti in pozimi oskrbuje opazovalec.

Razgleda, žal, nismo imeli, kakor bi si ga želeli. Vrh se je začel zavijati v rahle megle, mi pa v jopiče. Proti jugu smo vendar razločili vrh Manču, še bliže nas pa vrh Mala Marica in pod njim 2 gorski očesci — jezeri, kjer ima svoj izvor reka Marica. Vse drugo se nam je medtem zakrilo.

Vračali smo se po isti poti in prišli v kočjo že v mraku. S postrežbo in večerjo smo bili prav zadovoljni. Zadovoljili smo se tudi s skromnim

skupnim ležiščem (z legitimacijo SPD 15 levov), ker postelj ni bilo dovolj na razpolago. Pred odhodom k počitku je »generalštab« izdelal še podroben načrt za naslednji dan.

Ponoči pa smo na žalost ugotovili, da bi se dali nekateri naši tovariši prav spretno porabiti ne samo za članske pevskega zbora, temveč tudi za članske kakšnega »orkestra smrčarjev«, kakor bi ga lahko nazvali. Nekaj je bilo med njimi celo tako krepko sodelujočih, da smo se njihovega tovarštva pri naslednjih skupnih prenočevanjih na tihem izogibali, kar seveda ni bilo kolegialno, pač pa za spanje koristno!

Ker prejšnji dan z vrha ni bilo dovolj razgleda, sem že takrat na tihem sklenil, da obiščem vrh — četudi sam — še enkrat prihodnje jutro. Prekrasno sončno jutro, ki me je zbudilo naslednjega dne, mi je pripomoglo, da sem svoj sklep izvršil. V družbi podjetne tovarišice sem se šele ob pol 6 uri tešče in neumit, podal na vrh, ki sem ga dosegel že v 1 uri. Mudilo se mi je namreč, kajti za 9 uro je bil določen že odhod iz kočje.

Trud je bil bogato poplačan! Razgled je bil to pot izboren, kolikor ga pač ni kvaril jutranji čad in sončni soj. Šele sedaj se je pokazal gorski svet v vsej svoji nedogledni razsežnosti. Kakor razgibano kamenito morje je izgledalo nižje gorovje na zapadu, za katerim se je v daljavi dvigala komaj vidna Popova šanka. Drugih vrhov v tem silno razčlenjenem gorskem svetu nisem mogel prepoznati: najbrže še nimajo vsi ti posamezni obli vrhovi in

grebeni svojih imen, ker mi jih tudi »nabljudotelj« ni vedel imenovati. Proti jugu se je razločno videl vrh Manču, zvezan z Musalo po mogočni in široki gorski verigi in že na obzorju vrh Graničar. Tam daleč na vzhodu so se v sončnem soju risale konture Belmekena.

Vajeno apnenčaste beline naših visokih gor, se oko sprva ni moglo sprijazniti z zamolklo, že skoro mrko barvo granitnih gorskih skladov, ki jih je še bolj temnilo sivozelenkasto ma-

vi in se končno izgubil našim očem.

Tokrat smo bili do minute točni: ob 11 uri smo že stali na cesti pred dvorcem Carska Bistrica, ko je ravno privozil naročeni avtobus. Po zapovedi gardnih stražnikov smo se morali nekoliko oddaljiti od vhoda, zato smo na bližnjem mostiču preko čiste Bistrice počakali zaostaleže in konjiče s prt-ljago. Končno smo tudi to dočakali; naložili smo se zopet in — hajdi skozi Cam — Korijo v Samokov.

Naš načrt je bil, da dospemo z av-

Pogled z vrha MUSALA proti jugu

Foto dr. M. Sijanec.

hovje, razpredeno in zajedeno v živo skalo. Tudi to je značilna posebnost gorovja, v katerem smo se gibali, in šele v teku časa smo se na njo privadili.

Na povratku sem se mnogo zamudil s fotografiranjem; a vsaki sliki do popolnosti nekaj manjka. Največ menda — fotografske spretnosti!

Pred kočjo se je družba že pripravljala k odhodu; zato sem tudi sam zavihtel svoj oprtnik na konjski hrbet — najeli smo bili za povratek dva konjiča — in se z drugimi odpravil v dolino po že znani poti. Zdelo se mi je, da je žuborenje Carske Bistrice veselejše ko prejšnji dan, da je »poštrakova« živa barva še bolj živa in da so lepe mačehe temnejše in še bolj žametne. A le jutranji izprehod ob številnih jezerih do vrha, čisti gorski zrak z bleščečim soncem, mi je pripravil toliko užitka, da me je vsega navdajala neprisiljena in nepotvorjena notranja radost. Nisem se mogel ubraniti, da se ne bi po vsej poti oziral nazaj na ožarjeno teme gorskega očaka, ki je čedalje bolj tonil v dalja-

tomobilom pod vznožje zapadnega dela Rile (t. j. Pašanice) in da se od tam peš prerinemo v njegovo osredje. Cilj dneva je bila kočja Maljovica.

Po kratkem postanku v Samokovu, namenjenem za kosilo (domati s oris!) in nakupu provianta smo v hudi vročini odrinili po prašni cesti proti zapadu. Vozili smo se sicer res ob Črnem Iskru, vendar pa na pol izsušena rečica s svojo umazano in plitvo vodo pokrajine ni prav nič osvežila. Počasi so začeli na naši levi (proti jugu) vstajati grebeni nizkega predgorja, ki zastira pogled na glavne vrhove Rile. Ti grebeni so prav za prav stranski odcepki glavnega gorskega hrbta in tečejo malodane vzporedno od juga proti severu, tvoreč na ta način več vzporednih vmesnih zarez, ki jih oživljajo potoki ali rečice, odtoki višje ležečih jezer. Po eni taki zajedi je šla naša peš pot.

Delo na poljih, ob katerih smo se vozili, je počivalo, očitno zaradi sončne pripeke, ki je tudi marsikaterega našega tovariša v zadušnem avtobusu prisilila, da je zakimal. Crede konj

so se stiskale v borno senco občestnega drevja. Tudi vasi, mimo katerih smo se peljali (Madžare, Govedarci) so bile kakor izumrle.

V zadnji vasi smo se za hip ustavili, hoteč si zopet najeti konjiče za prtljago. To pot pa nismo imeli sreče; konjičev ni bilo dobiti, zato smo avtobus zopet pognali. Po kratki vožnji smo se ustavili in izkrcali. Cesta je namreč zavila proti jugu, precej strmo

HIZA MUSALA

Foto dr. M. Sijance.

v breg, ki ga avtobus ne bi več zmogel. Avtomobilske vožnje je bilo za ta dan konec, in tako je bilo tudi predvideno v našem načrtu. Ker smo si avtobus nadalje naročili za Rilski samostan, smo odvišno prtljago pustili v njem. Z lažjim bremenom smo peš odrinili dalje, fakoj navkreber skozi gozd, nato pa po široki cesti mimo carskega dvorca Ovnarsko proti osrčju Rile. Cesta je bila položno nagnjena in se je dolgo časa vila po pobočju skozi lepe smrekove šume in ob njih. Polagoma in neopazno pa je izginjala oziroma prehajala v peš pot, po kateri smo se lagodno vzpenjali vedno više. Z nabiranjem jagod in borovnic smo si krajšali čas in gasili žejo.

Vsepovsod okoli nas je vladal nemoteni mir. Razgledovali smo se po pokrajini, ki je s svojimi temnimi gozdovi in razsežnimi pašniki prijala našim očem. Svet tod nikakor ni bil pust; le enega je oko pogrešalo: hiše ali kmetije. Široke planjave, ki so se onstran Iskra raztezale sredi šum, so dajale značilno obeležje vsej pokrajini. Zdelo se je, da mora biti zemlja tod plodna, zato bi človek pričakoval kakšno selišče v tej višini. A nikjer ni bilo opaziti nikakega naselja, ne kmetije, niti pastirske bajte.

Kmalu smo bili na začetku gorske doline, ki nas je morala v ravni črti

privesti naravnost do cilja. Podobna je bila oni, ki nas je vodila h koči pod Musalá, le da je bila ožja. Tudi grebeni, ki so jo obdajali na obeh straneh niso bili tako visoki in mogočni. Na dnu je bila vsa porasla z borovci, skozi katere smo se prerivali po ozki pastirski stezi, tu in tam ob početku Maljovica, ki je v lahkih skokih hitel v dolino. Včasih nam je zaprlo pot kakšno živinče; edino v tej dolini smo našli na govejsko čredo, ki je baje spadala k carskim posestvom.

Dolina zapira na jugu gora Maljovica, ki se nam je s svojima značilnima piramidama (Mala in Velika Maljovica) kmalu prikazala na obzorju. Ostro zarezane oblike obeh teh kakor tudi sosednih vrhov so zares obetale, da pridemo v najslikovitejši predel Rilskega pogorja.

Pod mrak smo dospeli do kočice Maljovica. Bolgari je ne nazivajo »hiza«, temveč le zaslon; je sicer solidna iz kamna zidana kočica, ima pa samo dva prostora: ozko kuhinjo in malo večjo sobo, ki je obenem spalnica z dvema skupnima ležiščema, eno vrh drugega. Kljub vsemu smo bili tudi z njo zadovoljni, ker nam je nudila vsaj trdno streho in — vroči čaj! Pred odpočitkom smo se še osvežili in okrepili v bližnjem potočku, nato pa posedli okoli kresa, ki smo si ga zažgali v zabavo. Veselo je plapolal in praskehtal ogenj, mi pa smo kramljali o tem in onem. Glavno besedo smo prepustili enemu od obeh naših vrlih plezalcev, ki smo jih bili zapustili v Samokovu in jih tu v koči zopet dobili. Poskusila sta se med tem z neko nepreplezano granitno steno pod vrhom Maljovice, ki jima je še za naslednji dan pustila kos nedovršene naloge. Prisluhnil sem modrim besedam o »učeni stenici« o »problemih« v njej, o »šlosariji«, o »štamfanju« i. t. d. ter — molčal, kakor se popolnoma neukemu laiku tudi spodobi...

Gorski mir je bil razlit preko vse doline, z vrhov pa je vel prijeten hlad. Vse nas je navdajalo prijetno zadovoljstvo nad tem, na nam naša tura tako izvrstno poteka. Jasno zvezdnato nebo je zopet napovedovalo užitek poln dan.

Tu nam je bilo dobro.

D A L J E

ZAKAJ ŽARI SONCE?

EDDINGTON O NOTRANJI ATOMSKI ENERGIJI

Da ima naša zemlja častitljivo starost kakšnih dveh milijard let in da jo sonce prav tako dolgo obseva, velja za dokazano dejstvo. Meritve so nam tudi z veliko natančnostjo pokazale, kakšno energijo oddaja sonce v vsaki sekundi na vsak štirijaški centimeter zemeljske površine. Iz tega sledi z brezpogojno sigurnostjo, da je samo ena izmed nam znanih vrst energij dovolj mogočna, da lahko vzdržuje sončno žarenje toliko časa, in to je atomska energija. A s tem si še nismo pojasnili narave tega dogajanja. Za razvijanje atomske energije sta namreč dve popolnoma različni možnosti. V zadnji svoji knjigi, »Naravoslovje na novih poteh«, govori sloviti angleški fizik in astronom Eddington o obeh teh možnostih. Ne odloči se dokončno za nobeno izmed njiju, toda njegova izvajanja so kaj zanimiva.

Po nekem bolj splošnem naziranju si moramo predstavljati, da se celotna masa zvezd, torej tudi sonca, spreminja v žarenje. Svetloba in materija po današnjih spoznanjih nista pojma, ki bi si bila popolnoma različna. Čeprav v manjšem obsegu, so njiju medsebojno spreminjanje že opazovali. Celo fotografije nam kažejo to dogajanje. Po drugem naziranju, ki ne gre tako daleč, si moramo predstavljati, da se najlažji atomi, atomi vodika, zbirajo v težje atome. Sicer ni tega dogajanja še nihče v resnici opazoval, vendar pa lahko primerjamo težo atomov, ki jih domnevamo kot novostvorjene, s težo potrebnih vodikovih atomov, in pri tem moramo ugotoviti, da se je približno 1/140 teže izgubila, da se je torej pri spreminjanju snovi spremenila v žarenje.

Po prvi domnevi se snov porabi sama brez ostanka. Potemtakem morajo postajati zvezde lažje, čim dalje je napredoval ta proces, čim bolj so stare. Vseh zvezd seveda ne moremo stehati in vsaki tudi ne opazimo s popolno gotovostjo, koliko ji je let. Toda v nekaterih primerih nam to vendarle uspe. Domneva je, da pričenejajo zvezde svoje življenje kot silno redka plinasta telesa, ki postajajo potem čedalje bolj gosta. Če upoštevamo težo kakšnih 300

zvezd, ki so na začetku svoje poti, se pokaže, da je med njimi nič manj nego 9 desetih takšnih, ki so po gmoti najmanj 2.5 krat večje od našega sonca. Če pa se ne oziramo na te izbrane zvezde, temveč upoštevamo vse znane nam zvezde, tedaj ugotovimo, da povprečno niso težje, temveč lažje od našega sonca. Ta razlika nam je brez nadaljnega jasna, če si mislimo, da se zvezde z neprestanim izžarivanjem same porablajo, med tem ko bi bilo zmanjšanje za 140. del njih teže, kakor pravi druga podmena, premalenkostno, da bi ga mogli opaziti. Omenjeno opazovanje govori torej zelo v prilog prvi podmeni.

Na žalost pa stvar ni tako jasna, kajti zelo tehtni razlogi govore tudi proti tej podmeni. Napravimo majhen račun o času! Ker gmoto našega sonca natančno poznamo in tudi vemo, koliko žarenja daje vsak gram, ki se razkrajja, in ker končno vemo, kolikšno je dejansko izžarivanje sonca, ni težko izračunati, da bi zaloga energije zadostovala za kakšnih 15 bilijonov let.

Jos. Lipp: SNOPIJE (lesorez)

Ker pa bo postalo sonce, ki bo potrošilo del svoje snovi, nekaj bolj štedljivo, mu lahko napovemo celo še daljše življenje. Do danes je živelo kakšnih 5 bilijonov let. Po naši domnevi pridemo vsekako do bilijonletnih starosti zvezd. Razlike, ki jih kažejo med seboj, bi šle na račun njih različne starosti.

Poznamo pa tudi skupine zvezd, n. pr. Plejade, ki se ne gibljejo samo v medsebojni bližini, temveč tudi v isto smer in ki torej ne spadajo samo skupaj, temveč bi morale po pameti tudi skupaj nastati in imeti isto starost.

Navzlic temu pa so te zvezde med seboj silno različne, nekatere med njimi imajo 10.000-krat večjo svetilnost nego njih sosede. Iz tega bi izviralo, da je različnost zvezd že nekaj »prirojenga« in da se ne da razlagati samo s starostjo.

Poleg tega moramo upoštevati, da daje vsa ogromna zvezdna tvorba, ki ji pripadamo, namreč Rimska cesta, še prav mladosten vtis. »Mladosten« seveda v primerjavi z merilom, ki ga moremo tu uporabljati. Dve milijardi let sta za zemljo prilično dognana stvar. Razen tega dandanes menijo,

TRIJE MUŠKETIRJI

ALEKSANDER DUMAS ST. © ILUSTRIRAL NÖRRETRANDERS © POMATIS NI DOVOLJEN

V GOZDU

D' Artagnan jima je sledil in ko je prišel v bližino gozda, je pohitel, da ju dohiti.

»Oprostite, prosim, gospod«, je pričel, »boste pač dovolili, da se jaz prej poslužim vašega dovoljenja za prevoz.«

»Ali ste ob pamet? Prehodil sem 60 milj v 44 urah, da bom lahko jutri popoldne v Londonu.«

»Morda,« je rekel d' Artagnan, »jaz

sem napravil isto število v 40 urah, da bi mogel biti že jutri zjutraj v Londonu. Zato: sem s papirjem!«

»Kakšna predrznost!« je zavpil plemič ter potegnil meč.«

»Planchet!« je zaklical d' Artagnan in prijel za meč. »Tebi izročim služabnikale!«

Služabnik je bil takoj na tleh in po treh udarcih je bil tudi plemič odpravljen.

da je vsa ogromna Rimska cesta v obratu, ki zahteva nekoliko sto milijonov let. S tega zrelišča je starost, ki šteje le milijarde, a ne bilijonov let, še malo mlada. Mladostna leta Rimske ceste pa spoznamo po tem, da vlada v njej še precej zmešnjave s tem, da so v njej združene zvezde in zvezdne skupine najrazličnejših vrst, med tem ko bi se moral v neki določeni starosti že davno izoblikovati neki določeni red.

Popolnoma drugo vprašanje pa je sedaj to, pod kakšnimi pogoji se atomska energija spravlja do učinka. Ed-

ington meni, da je vročina 20 milijonov stopinj, kakršna mora vladati v notranjosti zvezd, popolnoma zadostna. Ali bomo kdaj proizvajali takšno vročino? Tehniki ne bodo pritrjevali. Vendar jo treba opozoriti, da je slovi ruski učenjak prof. Kapica, ki deluje na Angleškem, proizvajal magnetno polje, ki je s svojo energijo ustrezalo energiji toplote milijona stopinj. To magnetno polje je vzdržal samo stotinko sekunde, a kot uvod v atomsko spreminjanje, ki bi se potem morda samo od sebe nadaljevalo, bi to morda zadostovalo. Drugo je spet

PRI PRISTANIŠKEM KAPITANU

Z združenimi močmi sta prenesla plemiča v služabnikovo bližino, ki je bil trdno privezan na neko drevo. Dovoljenje za prevoz je izdal kardinal na ime grofa de Wardes. D'Artagnan je šel z njim k pristaniškemu kapitanu, ki spočetka ni bil preveč prijazen z njim, pa se je kmalu poboljšal, ko je videl kardinalovo podpis.

»Tako, zdaj je vse v redu,« je menil, ko se je bil podpisal pod kardinalovo ime. »Kardinal hoče pač nekim ljudem preprečiti prevoz čez Kanal, kaj ne?«

»Seveda, nekemu d' Artagnanu, ki je s svojimi tremi prijatelji na poti v London.«

»Ali ga poznate?«

»Seveda, prav dobro!« je odgovoril d' Artagnan.

vprašanje, ali bi kazalo človeku takšno energijo, ki bi jo gotovo uporabil v uničevalne namene, dajati v roke.

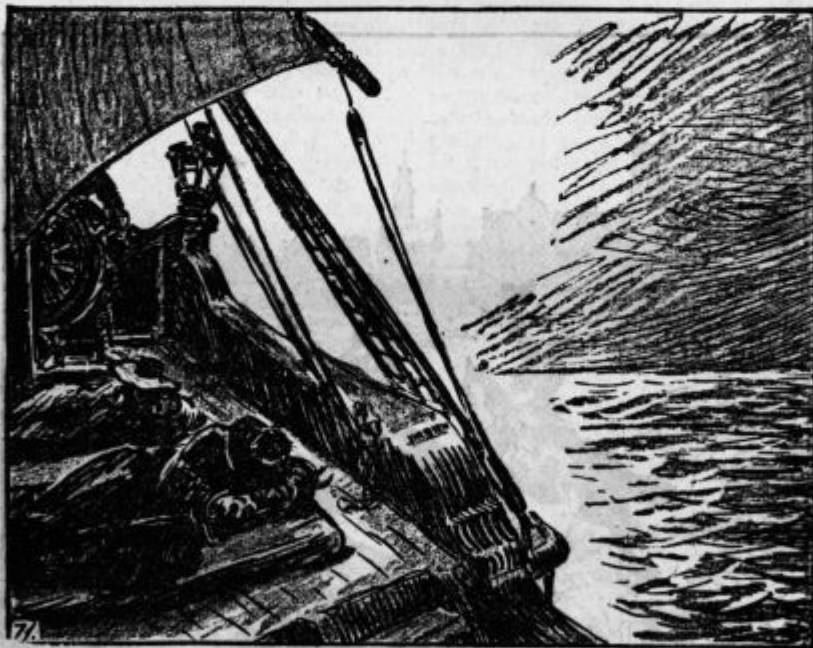
dr. P. - kk

PODMENA O ABRAHAMOVI STAROSTI

Sir L. Wolley, angleški arheolog, ki je izkopaval v Uru, je obelodanil knjigo, kjer izreka domnevo, da je treba očakovo starost pojasniti s sličnim imenom med dedom in vnukom: kronologija je izpustila vmesnega člana družine. V seznamu noskih kraljev arheologi dvomijo o bivanju nekega Mes-Annipadda, ki je baje vladal 80 let in imel za naslednika sina Mes Ki Ag Nannar.

Šigar vlada naj bi bila trajala 36 let. Nove izkopanine so razkrile tempelj, ki ga je sezidal A. Annipadda, sin si Mes Annipadda. Dve vladavini so seštel pod eno ime... Sir Leonard Wolley navaja več primerov, kjer je dokazana šega, da se dedovo ime daje vnuku. Po vsaj priliki sta bila dva Abrahama in je bilo več Metuzalemov.

V nemščini je izraz Ahn (stari oče) dal v starejši dobi pomanjševalnino: enenkel, ki se danes glasi Enkel (vnuk). Primerjaj pri nas: dedič, kar je prvotno dedov potomec, naslednik. Med ljudstvom je bila dolgo ukoreninjena vera, da se dedova duša najrajši preseli v vnuka (Naumann, Volkskunde 1929).

NA JADRNICI

D' Artagnan je kapitanu natančno opisal grofa de Wardesa in njegovega služabnika.

»To je dobro!« je rekel, Fant naj le pride! Z dobrim spremstvom bo moral nazaj v Pariz! »In kapitan se je poslovil od d' Artagnana, ki je hitel na ladjo. Ze od daleč je mahal s svojim dokumentom in klical brodarju:

»Vse je v redu! Oni drugi danes ne

bo potoval. Razpnite jadra!«

Med prevozom sta naša prijatelja v polni meri uživala spanje in zdravi morski zrak.

PASJE MESO ZA HRANO

Praški listi so nedavno poročali, da spričo rastoče bode po nekaterih predmestjih siromaki uživajo psino. To se je v zgodovini, žal, že večkrat primerilo, da človek poje svojega najzvestejšega prijatelja. Spomnimo se Pariza, ki je n. pr. v dobi Henrika IV in med oblego L. 1870 segal ne samo po konjini in pasji pečenki, temveč kupoval celo podgane in miši. Marsikdo med nami se je nevede slastostil z ragujem iz mačke, pisec teh vrstic pa je med vojno vedoma cefral pečeno mucko, slastno ko zajec.

Temu ali onemu raziskovalcu se je pripetilo, da je v stiski snedel svojega Čuvaja. Tako je pred več leti potovalec Gouzy zašel v Srednjem Kongu med bivše ljudožerce,

danes pa še vedno »pesjanec v pravem pomenu besede. Ti domačini so bili takrat kar mrtvi na pasjo pečenko. V svojih selih, slikovito nanizanih na bregovih velike reke, so imeli posebne ograde, kjer so krmili cele trope kužkov z bananami, rižem - uvoženim! - in ribami. Kadar so bili cucki dobro tolsti, so jih klali za živež.

Njih meso, ki ga je omenjeni Svicar često užival, se mu je zdelo kaj slastno, nekoliko slično srnini. Njegov okus se potakem ne krije z okusom profesorja in zdravnika drja. Š, ki je svoj čas izjavil, da more spraviti vase slehrno meso, le pasje se mu zdi osladno. De gustibus non est disputandum. Vendar to smem pristaviti, da je le bolje biti pesjan ko ljudojed. D.

LONDONSKI STOLPI

»Tako, zdaj sva na Angleškem, moj stari Planchet! Priti morava le še v London!«

Angleška poštna služba je bila v izvrstnem redu. Oba sta dobila takoj sveže konje, pred njima je jezdil poštar in po štiriurni ježi sta zagledala v megli londonske stolpe. D' Artagnan je zamahnil s klobukom in poštar je veselo trobil. D' Artagnan ni bil še ni-

kol: v inozemstvu ter ni razumel niti besedice angleški. Napisal je na košček papirja ime Buckingham in vsak, kdor je videl te črke, mu je mogel pokazati pot k vojvodi.

J A N G O R I L A

ZIVLJENJE IN ŽALOSTEN KONEC

Proti koncu velikega svetovnega pókola je francoski kapetan pripeljal manj ko stoletno opico iz Gabona in jo prodal modni trgovini v Londonu, kjer je živahno bitje, zaprto v prostorno kletko, od sile kratkočasilo kupovalce, dokler si ni tik pred božičem 1918 nakopalo hripe. Bolnika, ki se je le z veliko težavo držal na nogah, je kupil letalec angleške vojske, major R. Penn, živeč pri svoji teti Miss Cunninghamovi. Eno sobo so mu priredili za kletko, z električno kurjavo. John Gorilla se je vidno popravil. Toda ponoči se je venomer drl, ker ga je bilo strah samote. Major je nastanil svojo posteljo v sosedno sobo in poslej je bil J. Gorilla zadovoljen. Spal je bolje, jedel v slast in se naglo redil.

»Kaj naglo sem se privadila Januc, piše gospodična Cunninghamova. »Dvakrat na dan sem mu umila obličje, roke in noge, mu česala in ščetala dlako, kar je skoraj poskušal sam, ako se je le mogel polastiti glavnika in ščetke. Namenila sem se, da bi ga čim prej pripustila v družinski krog, in sem ga pričela vaditi snage...« Nič manj ko šest tednov je bilo treba, preden je razumel, česa želijo od njega. Brž ko si je zapomnil, čes mu odpri kletko in mu dali svobodo. Glede snažnosti se nikoli ni spozabil. Zasukal je gumb v sobi, kjer je bil, zlezel v drugo nadstropje, se zaklenil v bathroom (stranišče), nato pa se dostojanstveno vračal v salon.

V jedi je bil nenavadno izbirljen. Razen toplega mleka se je vsake hrane brž naveličal. Rad si je izbral med raznoterimi sadeži: banane, oranže, grozdje, datelje, jagode, maline itd. Najljubše mu je bilo maščice pogreto sadje. Zavrgel je sleherni dan plod, utrgan pred eno uro ali dvema, prav tako je zavrnil lonec marmelade, načet prejšnji dan. Ljube so mu bile rože, manj zaradi vonja ko zaradi okusa, užival pa je samo rože. Z veseljem je grizel drevesne popke.

Ko mu je nekdo prvič poklonil kokosov oreh, je takoj razumel, da vsebuje kakšno poslastico. Skušal ga je razbiti, udarjaje z njim po tleh. Po brezuspešnem naporu ga je nesel gospodarju ter namignil, da pričakuje posredovanja. Dali so mu kladivo in pokazali, kako se rabi: hitro je raztolkel oreh.

Laskalo mu je, kadar ga je kdo obiskal. Posetnike je prijel za roko ter jih vodil po sobah v nadstropju. Če je začutil, da je koga strah, je rad poskakoval okoli takega človeka in ga suval v noge. Z obraza mu je tedaj žarelo porogljivo veselje.

Urno se je navzel človeškega glumaštva. Dostopen je bil za občudovanje občinstva, zato je sam odpiral okno in se kazal mno-

žici, zbrani pred hišo: s pestema je zadovoljno tolkel po bobnu, ki ga je imel na prsih.

Prav dobro je pojmlil, kako nevarno se je obešati nad praznino. Kadar se je kdo poleg njega sklanjal skoz okno, ga je nazaj potiskal. Ako je bila oseba daleč od njega, je nemirno priteknel in jo držal za obleko.

V posebno zabavo mu je bilo to, da se je igral slepega. Meže je begal po sobah ter se zadeval ob mize in stole. Rad je praznil košaro s papirjem, a manj navdušenja je pokazal, kadar so mu veleli pobrati raztresene papirčke.

Otroke je oboževal in bil silno vdan tretletni nečakinji gospodične Cunninghamove. Po cele ure se je igral z njo, kakor bi razumel, česa želi od njega. Če se je otrok razjokal, ga je skušal razvedriti in tolažiti, vzel mu je robec iz žepa in mu oči obrisal.

Nikdar ni pokazal želje, da bi pobegnil. Gospodarja sta ga vzela s seboj na kmete in sedel je v vlaku kakor vsak drugi potnik, a da ga niso držali na vrvici. Tega hostnika ni prav nič mikalo, da bi se sprehajal po polju ali planem ozemlju, z veliko naslado pa se je potikal po gozdu ali po vrtu.

Ob pogledu na veliko žival, vola ali konja, se je splašil, z zadovoljstvom pa je

E. Sperling: KLASJE (lesorez)

drugoval z ovco ali jagnjetom. Ob obedih se je prav dostojno vedel, zajemal brez naglice, jedel malo in počasi. Do kruha mu ni bilo kdo ve koliko, razen ob čajankah, ko je rad užil s čežano namazan kos božjega daru.

Vode je pil dosti, ponjo pa je hodil s svojimi kotličkom, k pipi, katere ni nikdar pozabil zapreti.

Da bi se malo gibal, ga je major Penny naučil skrivanja po hiši. Jan Gorila se je imenitno zabaval ob tej igri, zvijal se je od smeha, kadar je bil na vrsti, da bi ga iskali drugi. Če je sam zasledoval majorja in pri tem stopil v temno izbo, je bil dovolj prebrisan, da je prižgal elektriko in se ognil kakemu presenečenju v mraku. Redno in vedno je hodil spat ob 18. zvečer, sam v svojo čumnato poleg majorjeve in se zleknil v posteljo. Kadar je moral ponoči vstati, je pozneje spet legel in si popravil odejo. Na vse zgodaj se je po detinsko vzpenjal na pregrajo pri postelji in štrbunkal na preprogo. V topli vodi se je kopal vsako jutro in se rad otiral z gobob.

Miss Cunningham poudarja, da niti ona niti njen nečak nista hotela iz njega napraviti učene živali. Ako se je navadil nekkih kretenj, se jih je iz posnemanja, drugih spretnosti je dobil sam po sebi ali po umovanju.

V življenjepisu te opice vidimo dve potezi, ki kažeta mejo njenih dnevnih sposobnosti. Ko se je nekoč miss Cunningham oblekla, da bi šla na obisk, je gorila pri-

stopila in ji hotela sestti na kolena. Ne! jo je gospodinja odbila v strahu, da si ne pokvari svetle obleke.

Jan Gorila se je spustil na pod: jokal in stokal kakor dete. Potem je vstal, se ozrl, našel dnevnik, ga razgrnil gospodnji po kolenih in se ji laskavo zvil v naročaj. Pet oseb je videlo ta prizor.

Druga poteza ni nič manj mikavna. Mesar je bil pravkar prinesel kos govedine. Tu pa tam je miss Cunningham dala gorili grizljaj sirovega mesa in tokrat ji je ponudila slabši del odrezka.

»Pokusil je, potem pa mi darilce resno vrnil, me prijel za desnico in mi jo položil na mehkejši del odrezka. Odrezala sem kosček, ki ga je v slast pojedel. Ob mojem povratku je moj nečak nejeverno poslušal novico. Ponovila sem torej poskus, pa z istim uspehom, samo da Jan slabšega mesa sedaj niti ugriznil ni.«

Na žalost sta se Cunningham in nečak morala ločiti od svojega učenca, kateremu sta bila postala sužnja. Zaman sta iskala osebo, ki bi bila skrbela zanj med njuno odsotnostjo. Sprejela sta ponudbo nekega Američana spričo zagotovila, da bo Jan Gorila srečno živel v zasetnem gaju na Floridi. Prekrasno sta zvedela resnico: Jan Gorilo je nabavil ravnatelj potujoče menažerije. Nekaj tednov po krutem razstanku je uboga opica poginila od žalosti v New Yorku. Njene ostanke je kupil American Museum of Natural History, kjer lahko vidite nagačeno žival.

Po »Tribune de Genève« —nk

NOVA PODMENA O MAJIH

Pred Kolumbovim prihodom se je po velikem delu srednje Amerike raztezalo močno cesarstvo Majev. Nenadni nestanek tega naroda, ponosnega na lepo omiko, je že od nekdaj mikal učenjake, ki so zaporedno postavljali najrazličnejše domneve, da bi ga razložili.

Danes se oglašča dr. Cooke, dobro znani ameriški geolog, prinašajoč kaj enostavno razlago, ki pa se zdi pravilna, za nagli propad Majev. Močna množitev ljudstva je pomalem prisilila ta indijanski narod, da je izsekal velikanske ploskve gozda ter na njih zgradil mesta in ustvaril tla za poljedelstvo.

Na ta način ogoljeno ozemlje se je pričelo ulivati obilno tropsko deževje, ki po tej pokrajini pada po več mesecev zapored. Skoraj so nastala široka močvirja, dostopna za razvoj raznoterih epidemij, toliko nevarnejših, ker zdravniška veda tedaj še ni mogla zaježiti zla. Izsekane površine potem takem ne samo da niso rešile zadatka o naraščanju, namreč so celo postale usodne za Maje, ki jih je kuga tolikanj desetkala, da so v kratkem času izumrli. k

DEKLETCE

KELTI IN SRBI

A. DEBELJAK

Keltisti so v irskih sagah odkrili največje keltsko božanstvo. Lug, čigar ime nosi po Galiji 14 trdnjav, n. pr. Lugdunum, danes Lyon. Ena struja, vmes John Rhys, smatrajo Luga za sončnega boga, druga struja, vmes Arbois de Jubainville, pa ga istovetijo z rimskim Merkurjem. Te probleme razklada v majski številki Glasnika Jugosloven. prof. društva 1936, str. 825 — 835 Ilija M. Zivančević. S to svojo razpravo je beograjski profesor stopil v vrsto etimologov Žunkovičevega kova.

Lug pomeni baje; gozd bogov, božanska šuma. Šuma pa se v latinščini izraža z besedo lucus. Odkod lucus v latinščini? Seveda iz srbščine! To je srbski lug (log, gaj) latiniziran s končnico -us. Tacit ga je našel v srednji Evropi, kjer se v ranem srednjem veku omenjajo Sjurit, Sorabi, Surobi. Ostanke živijo še v Lužici, ki se mora po Zivančeviću izvajati iz besede lug (goščava), ne pa od luža, kaluža!

Pri tem pa je jezikoslovec pozabil, da besedo lucus rabi že Plautus, rojen okoli 254 pred Kr., v pomenu »drva«, Cicero in Livius v pomenu: božanstvu posvečen gaj. Virgil pa kot gozd vobče. Stowasserjev Schulwörterbuch izvaja lucus »a lucendoc, t. j. Lichtung, jasa, laz, čist(v)ina. Najstariši pomen slovanskega loga daje Maretić v Rječniku po češčini in poljščini; bara obrasla ritom (močvirje obraslo s trestiko), tudi Ristić-Kangrga poznata provincializem: vit (biček).

Ako pomen že ni čisto istoveten, je pa oblika long (kar je dalo pri nas log, pri drugih Slovanih lug, le v poljščini je ostal stari nosnik) docela nasprotna latinskemu lucusu. Nosnik se je govoril še dobrih tisoč let po Kristu. Tam pa, kjer naj bi ga bil pobral Tacitus, na Poljskem, še zdaj ni izginil.

Keltski dun (utrdba, grad) v besedah kot Lugdun (um), Augustodun (um) tolmači kot izposojenka iz srbščine; beden, navadno bedem (nasip okoli trdnjave). Ta turška beseda naj bi bila rodila keltski dun in obenem francoski béton. Človek bi mislil, da pisec razdira slabe šale po vzorcu našega humorista Damira Feigla. Mayer-Lübke, EtW 1935, tolmači beton iz bitumen (zemška smola).

Se nekaj zabavnih razlag. Irski junak Fomor je iz srbščine: pomor (smrt). Praznik lugnasad vsebuje v drugem delu srbski nasad, boginja zemlje Taliti nosi v prvem delu slovanska Jla (tal), »cippec«, koli, s katerimi je Cezar utrdil Alezijo, so srbske cepke, cepanice; slovanski pridevnik bel (svetel) je dal krajevne nazive: Bolojnja, Bello, dalje lat. pridevnik bellus (v resnici od bene, bellus!). Vsa keltska plemena, ki jih omenja Cezar v »Galiki vojni«, nosijo srbska imena: Branovič, Lemovič,

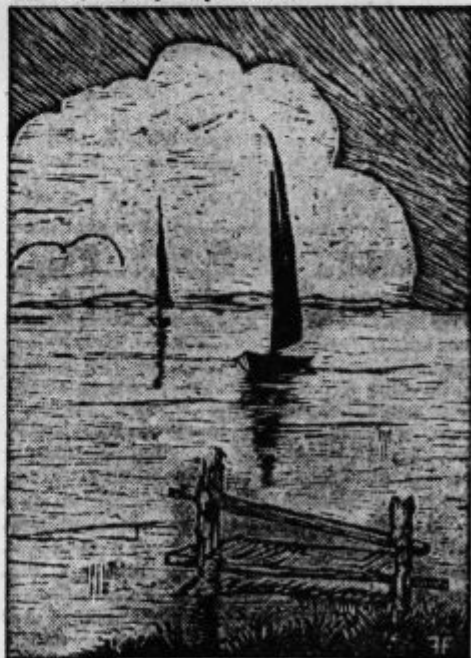
enako pri Tacitu: Beloviči, Latoviči.* Tudi vojvode: Dumnović, Ovgentvič, Vercingetovič, itd. Za oznako Nemcev rabita Cezar in Tacit slovanski izraz: Nemētes — Nemātes, itd., itd.

Ako misli urednik sprejemati v svoj mesečnik takšne prispevke, mu utegne kdo dokazati, da so obleke Tivar (Tekstilna industrija Varaždin) božanskega izvora, kajti v stari norveščini pomeni tivar: bogovi.

* Janko Jarc, Novo mesto, 1936, imenuje to pleme pravilno: Latobiki (str. 9 in 10).

MOUNET-SULLY

Največji francoski traged svojega časa je preminul pred 20 leti (2. III. 1916). Dramatik André de Lorde, njegov zet, ki ga je dobro poznal, je poslal v Revue des deux Mondes članek »Mounet — Sully intime«, poln neobjavljenega gradiva o možu, ki je znal biti Ojdip in Hernani. Ko je prevzel vlogo grškega junaka L. 1881, je zahteval žezlo. Garderobier mu je ponudil vzorec, obit z zlatimi žebli in prevlečen z žametom. »To je dosti premoderno, preveč bode v očeh ugovarja traged, »poiščite kaj drugega!« A zaman so mu prinašali razne izdelke: z nobenim ni bil zadovoljen. Tačas pa mu je tovariš Thiron, izvrsten igralec in tudi šaljivec, pricital dolgo belo palico, ki se je zdela izklesana iz čiste slonove kosti. Mounet je bil navdušen: »No, kaj takega sem imel v mislih! To je čudovito! Kje ste iztaknili to sijajno reč, dragi Thiron?« »Doma, to je ročaj moje metle.

Fr. Hoffmann-Gotha:
DR THIRON VECERI

TEHNIČNI OBZORNIK LUMINFORI IN TEKOCA SVETLOBA

V laboratoriju nekega bolonjskega alkimista so bile v početku 17. stoletja odkrite snovi, ki jih vzbude žarki k oddaji svetlobe. Nazivali so jih svetlobonosce ali luminofore. Vse do 20. stoletja so smatrali neuki ljudje raziskavo teh snovi in njih svetlobne pojave (luminiscenco) za znanstveno igračkanje. Toda navzlic predsodkom so zanimali pojavi fluorescence (svetloba v spremenjavih barvah se lesketajočih osvetljenih snovi) in fosforescence (svetloba, ki jo izžarjajo snovi v temi) tehnike. Kajti sanja vseh je bila in je še tehnično doslej nedosegljiva »mrzla luč« kresnic, morskih živali in luminoforov. Poleg tega pa so svetlobonosce uporabljali praktično pri urah, orožju in nočnih potokazih. Med svetovno vojno so za izdelavo teh priprav uničili kar 20 gramov redke in dragocene kovine radija. Po vojni so šele spoznali, da je smotrnejše uporabljati kot luminofor v omenjene svrbe radioaktivni mezotorij, ki hitreje in močnejše razpade kot radij (in se zato tudi bolj sveti).

Z odkritjem röntgenskih žarkov in radioaktivnosti so postali luminofori zelo važen pripomoček raziskovalcu. Kajti oni ne spreminjajo le spremembo nevidne žarke v vidne, temveč omogočajo naglo röntgensko preiskavo materiala in posredujejo (poleg Braunove cevi) sliko na televizijskem sprejemniku. Poleg tega ojačujejo posebej izbrani luminofori ultravijoličasto svetlobo živosrebrnih obločnic v smer spektralnih barv, posredujoč svojske svetlobne učinke odru, ateljeju in plesišču. Najnovejši poskusi na področju praktične uporabe luminiforov pričajo, da bodo žarnice in obsevala prihodnosti v notranjini prevlečene s svetlobonosci.

Med luminofore moremo uvrstiti tudi tekočine, ki jih že malenkostna množina organskih snovi (na pr. alkohola) »vzbudi v svetljenje«. Pri njih se pretvarja kemijska energija neposredno v »mrzlo svetlobo«. Povod za studij »tekoče svetlobe« je dala svetloba, ki je lastna mnogim organizmom. Po sorazmerno kratki dobi iskanja so odkrili snovi, ki že v zelo razredčenem stanju povzročajo sijajne svetlobne efekte (kemiluminiscenca). Par litrov tekočine more razsvetliti dvorano v toliki meri, da se dobro razločijo posamezni predmeti. Pot k mrzli svetlobi nam je torej pokazala kemija. Kolikor bodo dobljena izkustva uporabna za praktično dobavo svetlobnih virov, bo šele pokazala prihodnost. (tina).

V znanih francoskih delavnicah za letala grade dva nova modela letal. Prvi model bo letalo za 20 potnikov; gnali ga bodo štirje motorji po 1000 konjskih sil. Povprečna hitrost letala bo 400, največja pa 450 kilometrov na uro. Drugo letalo bo stratosferno letalo. Zanj so doslej zgradili le zrakotesno kabinjo.

Z N A N S T V E N E Z A N I M I V O S T I

Za štirideset kužnih boleznih so ugotovili, da jih morejo prenašati muhe na človeka.

Število sesalskih vrst, ki vsako leto izumrejo, cenijo na tri, število ptičjih vrst na 8 do 10, število rastlinskih vrst na 20 do 30. Znanost pa ni opazila še za nobeno vrsto žuželk, da bi izumirala.

Preden so začeli Kitajci uporabljati čoplj in tuš, so pisali z okoničenimi cevmi in so pri tem izumili sistem, ki je precej podoben modernim polnilnim peresom. Tudi ta bi bil torej kitajski izum.

V biološkem zavodu Harvardskega vseučilišča so pri pseh, ki so bili stalno izpostavljeni najhujšemu hrupu, dosegli prebavne motnje, duševno obolenje in predčasno smrt. Ti poskusi spominjajo malo na poskuse slovičitega ruskega fiziologa Pavlova.

Steklo prav lahko nadomesti jeklo v mnogih pogledih. To ne velja samo za gradbene konstrukcije, temveč tudi za nože, ki jih izdeluje sedaj neka angleška tovarna z nedrobljivo in zelo ostro klino. Kakor znano, pa so na Češkem kot prvi začeli izdelovati steklene britvice, kakor tudi steklena peresa.

V trezorju neke ameriške tovarne žarnic hranijo patentno listino za »večno žarnico«, ki je tako odporna, da bi lahko gorela trideset let z enako svetlobo in enako porabo toka. Te žarnice (kakor slovite »večne žveplenke«) ne izdelujejo zato, ker bi nje uvedba prehudo zadelo industrijo žarnic.

Hertha Kraemer: SONCNICE

ZA LJUBITELJE CVETLIC

Cvetlice v avgustu

Ce je tvoj balkon kakor zeleno gnezdo na straneh ali spredaj obdan s plezalkami, potem razdeli njih poganjke od časa do časa enakomerno na špalir in jih dobro priveži. Ce je tam divja trta, tedaj moreš tudi sedaj odrezati pregosto stoječe vitice. Glicinijam, ki prinašajo pomladi svoje lepe, modre cvetne grozde, razredči tako, da bo raslo dalje le nekaj glavnih poganjkov. Slabotnejše in stranske poganjke odrežeš za 3 do 4 brste nazaj, da bodo prihodnjo pomlad sve-

teli. Dolgih, tenkih poganjkov poligona ne smeš obrezati, ker bodo prinesli krasno, veliko latje številnih belih cvetk.

Kakšno veselje ti dela, če pripraviš svoje azaleje in kamelije pozimi ponovno v cvet! Doslej si jih imel na vrtu ali na balkonu v polsenci. Upamo, da si jim tu in tam privoščil redilnega napoja iz raztopljenega naravnega ali umetnega gnojila. Od srede avgusta jih postavi v sonce. Tam naj dobe popke za poznejše cvetenje.

Mnogo veselja ti bo prirajalo tudi to, če si boš mlade rastline v lončkih sam vzgojil s podtaknjenci. Najlažje dosežeš to pri pelargonijah in fuksijah. Sedaj je pravi čas za to. Odreži podtaknjence z ostrim nožem gladko pod kakšnim listom in ga daj čim bolj ob rob s peščeno zemljo napolnjenega lončka. Če povežeš stekleno posodo nad ta lonček, bodo kmalu zrastle mlade rastline s koreninami.

Jagode spadajo med najljubše rastline malega vrtnarja, ker dajejo kmalu bogat pridelek okusnih sadežev. V avgustu je pravi čas

za saditev jagod. Vzemi kos zemlje, na katerem niso rasele jagode vsaj tri leta, ležati mora na soncu in biti mora dobro pognojena. Vzemi krepke, mlade rastline, najbolje takšne, ki so bile že enkrat presajene, in jih polagaj vedno v dveh vrstah približno 30 cm drugo od druge. Potem jih dobro zalij in pokrij tla okrog njih z gnojem ali šotjem. Dalje nego tri leta naj ne rastejo jagode na njih mestu, ker je njih donos v četrtem letu manjši. Svoje jagode pa oskrbuaj dobro. Ko si pobral sad, odstrani ves plevel in zrahljaj njih grede čisto plitko. Jagode, ki si jih sam pridelal, so tisočkrat okusnejše nego tiste, ki si jih kupiš.

IZ PRAKTIČNE MEDICINE

Železna jabolka kot zdravilo

Železo je, kakor znano, zelo učinkovit lek za malokrvnost. Zdravniki ga predpisujejo v vseh mogočih solnih in tinkturnih oblikah. Med drugim poznamo tudi tako zvano jabolčno kisló železo, ki ga kupimo kot zdravilo. Toda to zdravilo si lahko pridelamo tudi sami na preprost način. Velike žeblje, ki morajo biti seveda iz železa in čisti, vtaknemo križem kražem skozi sveža jabolka. Ko žeblje odstranimo, moremo jabolka in jabolčno kisló železo, ki se je stvarilo v njih, uživati kot zdravilo.

PRAKTIČNE NOVOTE

Vedno sveže maslo

Maslo se spreminja poleti v tekočino, pozimi v kamen. Sedaj pa so izumili posodo, v kateri je maslo kakor v termovki zaščitenó pred zunanji temperaturnimi vplivi. Maslo

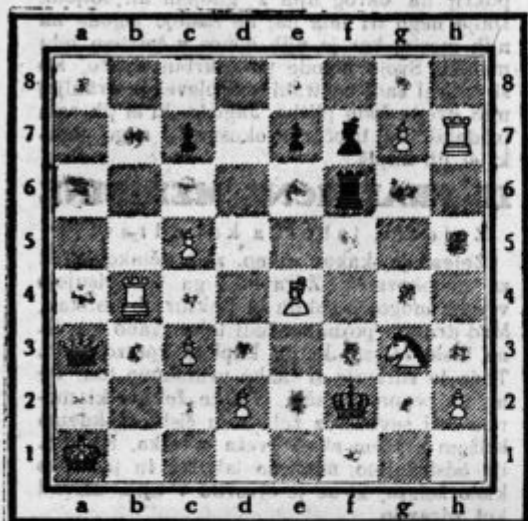
je v njej vedno pripravljeno, da ga namažeš na kruh. Razen tega ima nova posoda prednost, da ima lepo obliko, tako da jo lahko postaviš kakor okras na vsako mizo. V zaprtém stanju ima podobo krogle. Obe njeni polovici sestojeta iz dvojne steklene stene, ki je znotraj prav tako posebrena in preparirana kakor vložki za termovke. Stekljeni polovici sta zaščiteni spodaj z nogo in zgoraj z gumbom, ki se ne zdrobita. Toda stena so razen tega iz 3 do 4 mm debelega stekla, ki vzdrži brez nadaljnega tudi marsikakšen sunek. Posodo je mogoče očistiti na lahek način, kar je za takšno pripravo, ki naj bo higienako neoporečna, še posebno važno.

PROBLEM 170

K. Laue

»Neue Leipziger Zeitung« 1930. II. nagrada

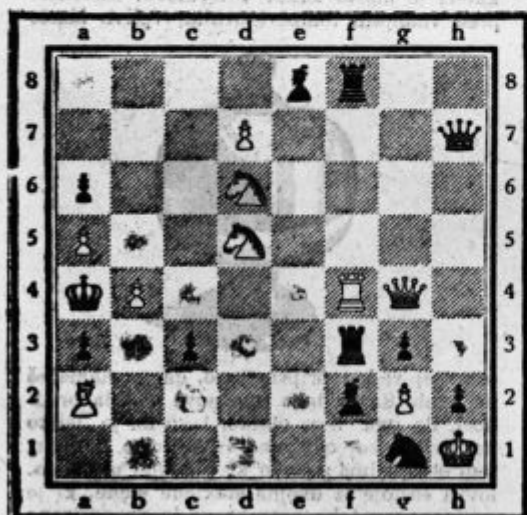

Mat v štirih potezah

PROBLEM 171

R. Marick

»Wiener Schachzeitung« 1935

Mat v treh potezah

REŠITEV PROBLEMA 169

1. Tb8 — b7. Fina uvodna-poteza b5 — b4 (a);
 2. Db2 — e5+, Kc6; 3. Dd mat;
 1... Sa1 — b6 (b); 2. Tb7 — c7+, Kd6;
 3. Db2 — h 2 mat; 1... Sa8 — e7 (c);
 2. Db2 — e3+, Kd6; 3. D×e7 mat.

ZA BISTRE GLAVE

256

Vrtnarnatrgu

Neki vrtnar se je odpeljal nekega dne z 18 različnimi cvetlicami v štirih različnih barvah na trg. V svojem košu je imel tri vrste modrih cvetlic, štiri vrste rumenih, pet vrst rdečih in šest vrst belih. Te cvetlice bi bilo treba zvezati v šopke tako, da bi bile v vsakem šopku štiri vrste cvetlic v vseh štirih barvah. Koliko šopkov bi vrtnar lahko napravil?

257

Računarski umetnik

Neki računarski umetnik je dejal občinstvu: Mislite si dve enoštevili števili, katerih vsota je 10. Če pomnožite prvo število z 2, prištejete 5, pomnožite vse s 50 in prištejete k temu zadnjemu produktu drugo število, dobite 567. Če postavimo iz teh dveh števil dvoštevilno število s številkami v istem vrstnem redu, v katerem smo mislili nanju, tako torej, da predstavlja prva številka desetice in druga ednice, in potem pomnožimo to število s številko desetice, bo sestavljen produkt iz enakovrstnih števil. Na kateri številki je mislilo občinstvo?

Rešitev k št. 253

(Strel skozi knjige)

Krogla je prodrla do 1391. strani. Pri rešitvi si je treba ponazoriti, kako zvezki stojijo in da je šla krogla skozi vsak zvezek od njegove zadnje proti prvi strani.

Rešitev k št. 254

(Lovčev plen)

74 fazanov, 1 zajec in 6 brn.

Rešitev k št. 255

(Čudno število)

Banka bi morala rentirju izplačati 123.456.79 din.

UREDNIK IVAN PODRZAJ — TELEFON ŠT. 3126 — UREDNIŠTVO NACELNO
 NE VRACA ROKOPISOV — IZDAJA ZA KONZORCIJ ADOLF RIBNIKAR —
 TISKA NARODNA TISKARNA V LJUBLJANI, PREDSTAVNIK FRAN JEZERSKI
 Uredništvo in uprava v Ljubljani, Knafljeva ulica 5 — Mesečna naročnina Din 6,00
 po razpisalnih dostavljena Din 5,00